

# TÜRK MEDENİ HUKUKUNDA MİRASIN KAZANILMASI:

## Külli Halefiyet İlkesi, Miras Ortaklığı ve Terekenin Paylaştırılması

Av. Yalçın TORUN

*Torun Hukuk Bürosu, Ankara*

### Özet

Bu makale, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu çerçevesinde mirasın kazanılması müessesesini, külli halefiyet ilkesini, miras ortaklığının hukuki niteliğini ve terekenin paylaştırılması usullerini sistematik biçimde incelemektedir. Çalışmada öncelikle TC Anayasası m.35 ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No'lu Protokol m.1 kapsamında miras hakkının anayasal ve uluslararası güvenceleri ele alınmakta; ardından TMK m.599 vd. hükümleri çerçevesinde külli halefiyetin kapsamı, istisnaları, vasiyet alacaklısının cüz'i halefiyet ilişkisi, mirasın reddi kurumu, miras ortaklığı, elbirliği mülkiyeti, terekenin paylaştırılması ve sağ kalan eşin korunması konuları normatif sistematik içinde analiz edilmektedir.

*Anahtar Kelimeler:* Külli halefiyet, miras ortaklığı, elbirliği mülkiyeti, vasiyet alacaklısı, mirasın reddi, terekenin paylaştırılması, sağ kalan eşin korunması.

### I. Giriş

Miras hakkı, bireylerin ölümlerinden sonra mal varlıklarının hukuki akıbetini belirleyen temel bir medeni hukuk kurumudur. Uluslararası düzeyde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi, mülkiyet hakkını güvence altına almakta ve bu güvencenin miras yoluyla intikal eden hakları da kapsadığı kabul edilmektedir.<sup>[1]</sup> TC Anayasası'nın 35. maddesi ise mülkiyet ve miras haklarını açıkça anayasal güvence altına almıştır.<sup>[2]</sup> Bu çifte koruma, miras hukukunun salt bir özel hukuk meselesi olmadığını, aynı zamanda anayasal ve uluslararası insan hakları hukuku boyutu taşıdığını ortaya koymaktadır.

Türk miras hukuku, 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile düzenlenmiştir. Kanun, İsviçre Medeni Kanunu'nun (ZGB) sistematik etkisi altında hazırlanmış olup, mirasın kazanılmasında külli halefiyet ilkesini temel almaktadır. <sup>[3]</sup> Bu makale, mirasın ölüm anında kendiliğinden kazanılmasından başlayarak terekenin paylaşılmasına kadar uzanan süreci, doktrindeki görüş ayrılıkları ve Yargıtay içtihatları ışığında sistematik biçimde incelemeyi amaçlamaktadır.

## **II. Mirasın Ölüm Anında Kazanılması ve Külli Halefiyet**

### **A. Külli Halefiyet İlkesinin Tanımı ve Hukuki Temeli**

Külli halefiyet ilkesi, miras bırakanın ölümü anında tüm mal varlığının herhangi bir işlem, talep veya süre gerekmesizin bir bütün halinde mirasçılara geçmesini ifade eden temel bir miras hukuku ilkesidir. TMK m.599/1 hükmü bu ilkeyi açık biçimde düzenlemektedir: "Mirasçılar, miras bırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar." <sup>[4]</sup> TMK m.599/2'ye göre mirasçılar, miras bırakanın aynı haklarını, alacaklarını, diğer mal varlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve miras bırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar. <sup>[5]</sup> Aynı maddenin üçüncü fıkrası ise külli halefiyetin atanmış mirasçıları da kapsadığını "Atanmış mirasçılar da mirası, mirasbırakanın ölümü ile kazanırlar. Yasal mirasçılar, atanmış mirasçılara düşen mirası onlara zilyetlik hükümleri uyarınca teslim etmekle yükümlüdürler" düzenlemesi ile açıkça belirtmektedir. <sup>[6]</sup>

Bu ilkenin pratik anlamı şudur: Mirasçının mirası kazanabilmesi için herhangi bir kabul beyanında bulunması, tapuda tescil yaptırması veya alacakları temlik alması gerekmez. Ölüm anı ile birlikte tüm hak ve borçlar otomatik olarak mirasçılara intikal eder. Külli halefiyet ilkesi, hem yasal mirasçılar hem de atanmış mirasçılar bakımından geçerlidir. Bu ilke, İsviçre hukukundan (ZGB Art. 560) alınmış olup, Alman hukukundaki Gesamtrechtsnachfolge (BGB § 1922) ve Fransız hukukundaki saisine ilkesi (Code Civil Art. 724) ile paralel bir düzenleme oluşturmaktadır. <sup>[7]</sup>

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, E. 2014/27588, K. 2016/5782, T. 30.3.2016 tarihli kararında külli halefiyet ilkesini açıkça uygulamıştır. Kararda, "Külli halefiyet ilkesi gereği, mirasçılar, miras bırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar ve miras bırakanın

borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar (TMK m.599)" ifadesine yer verilmiştir. Bu karar, tereke borçlarından sorumluluğun dış ilişkide müteselsil, iç ilişkide miras payı oranında olduğunu vurgulamaktadır.<sup>[8]</sup>

## **B. Külli Halefiyetin Kapsamı**

Külli halefiyet ilkesi gereğince mirasçılara geçen haklar, ayni haklar (mülkiyet, sınırlı ayni haklar), alacak hakları, taşınır ve taşınmaz zilyetlikleri ile diğer mal varlığı haklarıdır. Buna karşılık, miras bırakanın borçları da külli halefiyetin kapsamındadır; mirasçılar bu borçlardan kişisel olarak ve müteselsilen sorumlu tutulmaktadırlar. Doktrinde Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, külli halefiyetin hem aktif hem de pasif mal varlığını kapsayan bütüncül bir intikal mekanizması olduğunu vurgulamaktadırlar.<sup>[9]</sup>

## **III. Külli Halefiyet İlkesinin İstisnaları**

Külli halefiyet ilkesi mutlak değildir; kanun koyucu, bazı durumlarda bu otomatik geçişi yumuşatan veya engelleyen istisnai hükümler öngörmüştür. Bu istisnaların birincisi mirasın reddi hakkıdır (TMK m.605 vd.); ikincisi ise hükmen ret müessesesidir (TMK m.605/2). Ayrıca miras bırakanın sahip olduğu bazı hak ve borçlar, nitelikleri gereği doğrudan mirasçılara geçmemektedir. Kişiye sıkı surette bağlı haklarda bu kapsamdadır.

### **A. Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Hak ve Borçlar**

Miras bırakanın kişiliğine sıkı sıkıya bağlı bazı hukuki ilişkiler ölümle sona erdiğinden, bunlar mirasçılara intikal etmez. Vekalet sözleşmesi, vekilin veya müvekkilin ölümü üzerine TBK m.513 gereğince sona erer.<sup>[10]</sup> Hizmet sözleşmesi işçinin ölümüyle, eser sözleşmesi ise yüklenicinin ölümüyle kural olarak sona erdiğinden, bu sözleşmeler kapsamındaki haklar mirasçılara geçmez.<sup>[11]</sup> Temsil yetkisi de TBK m.43 gereğince, aksi kararlaştırılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümüyle sona erecektir.<sup>[12]</sup>

### **B. Manevi Tazminat İsteme Hakkının Durumu**

Manevi tazminat isteme hakkının mirasçılara geçip geçmeyeceği doktrinde tartışmalı bir konudur. Yargıtay'ın yerleşik içtihadına göre, miras bırakan sağlığında manevi tazminat talebini herhangi bir biçimde (dava açarak, ihtar çekerek veya sözlü olarak) açığa vurmuşsa, bu talep hakkı mirasçılara intikal eder. Miras bırakanın iradesini hiçbir şekilde açığa vurmamış

olması halinde ise manevi tazminat talep hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı olması nedeniyle mirasçılara geçmeyeceği kabul edilmektedir. Bu ayrım, külli halefiyet ilkesinin kişiye bağlı haklar bakımından mutlak olmadığını gösteren önemli bir uygulamadır.

#### **IV. Vasiyet Alacaklısının Hukuki Statüsü**

##### **A. Cüz'i Halefiyet ve Vasiyet Alacağının Niteliği**

Vasiyet alacaklısı, külli haleften farklı olarak, tereke üzerinde doğrudan hak sahibi olmayan, yalnızca kişisel bir istem hakkına sahip olan cüz'i haleftir. TMK m.600/1 hükmüne göre vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.<sup>[13]</sup> Vasiyet alacaklısının, kendisine vasiyet edilen mal üzerindeki hakkı ancak vasiyet borçlusu tarafından usulüne uygun devir (taşınmazlarda tapuda tescil, taşınırlarda zilyetliğin devri, alacaklarda alacağın temliki) ile kazanılır. Bu durum, külli halefiyet ile cüz'i halefiyet arasındaki temel farkı ortaya koymaktadır.

##### **B. Vasiyet Alacaklısının Aynen İfa Talep Hakkı**

TMK m.603/3 hükmü, vasiyeti yerine getirmeyen mirasçılara karşı vasiyet alacaklısının aynen ifa ve kusur halinde tazminat davası açabileceğini açıkça düzenlemektedir.<sup>[14]</sup> TMK m.518/1 uyarınca vasiyet borçlusu, vasiyet edilen şeyi miras bırakanın ölümündeki haliyle vermekle yükümlüdür.<sup>[15]</sup> Vasiyet konusunun para borcu olması halinde, alacak kural olarak mirasçıların ret hakkının düştüğü tarihten itibaren muaccel olacak ve TBK m.117/2 çerçevesinde temerrüt faizi işlemeye başlayacaktır. Borcun ifa edilmemesi halinde TBK m.112 vd. hükümleri uygulanacaktır.<sup>[16]</sup>

##### **C. Vasiyet Alacaklısı ile Miras Bırakanın Alacaklıları Arasındaki Öncelik**

TMK m.603/1, miras bırakanın alacaklılarının haklarının vasiyet alacaklılarının haklarından önce geldiğini açıkça düzenlemektedir.<sup>[17]</sup> Miras bırakanın tüm alacaklılarının tatmin edilmesinden sonra geriye kalan mal varlığından vasiyet alacaklısının hakkı karşılanacaktır. Buna karşılık, mirasçıların şahsi alacaklıları karşısında vasiyet alacaklısının önceliği bulunmaktadır. Bu düzenleme, tereke alacaklıları ile vasiyet alacaklıları ve mirasçıların kişisel alacaklıları arasında üç kademeli bir öncelik sistemi oluşturmaktadır.

## **D. Vasiyet Alacağıın Reddi**

TMK m.616, vasiyet alacaklısının vasiyet alacağını reddetme hakkını düzenlemektedir. <sup>[18]</sup> Mirasın reddinden farklı olarak, vasiyetin reddi için kanunda herhangi bir süre öngörülmemiştir. Vasiyet borçlusunun mirasçılık sıfatını kazanamaması veya mirası reddetmesi halinde, TMK m.519/2 gereğince vasiyet borcu diğer mirasçılara geçecektir. <sup>[19]</sup>

## **V. Mirasın Reddi Kurumu**

### **A. Gerçek Ret**

Mirasın reddi, mirasçının kendi iradesiyle mirasçılık sıfatına son vermesini sağlayan bozucu yenilik doğuran bir haktır. TMK m.605/1, yasal ve atanmış mirasçıların mirası reddedebileceklerini düzenlemektedir. <sup>[20]</sup> TMK m.606/1 uyarınca miras, üç ay içinde reddolunabilir. Yasal mirasçılar için bu süre miras bırakanın ölümüyle; atanmış mirasçılar için ise tasarrufun kendilerine resmen bildirilmesiyle başlar. Red beyanı kayıtsız ve şartsız olmalıdır; şarta bağlı ret geçersizdir. Beyan, sulh hukuk mahkemesi tarafından tutanakla tespit edilir. Bir kimsenin hem yasal hem atanmış mirasçı olması halinde, birini kabul edip diğerini reddetmesi mümkündür. <sup>[21]</sup>

### **B. Hükmen Ret**

TMK m.605/2, gerçek ret yanında hükmen ret müessesesini düzenlemektedir: "Ölüm tarihinde miras bırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmişse, miras reddedilmiş sayılır." <sup>[22]</sup> Hükmen ret, bir karine niteliğindedir; mirasçının herhangi bir irade beyanında bulunmasına gerek yoktur. Yargıtay'ın yerleşik içtihadına göre, hükmen ret davalarında TMK m.606'daki üç aylık süre uygulanmaz ve hükmen ret her zaman ileri sürülebilir. <sup>[23]</sup> Bu karine aksi ispat ile çürütülebilir; mirasçı mirası kabul etmek istiyorsa, açık bir kabul beyanında veya kabulü gösteren fiillerde bulunması gerekir. Mirasın reddinin sonuçları yasal mirasçılar açısından geçmişe etkili olarak, miras bırakanın ölümü anından itibaren mirasçılık sıfatını sona erdirir.

## **VI. Miras Ortaklığı ve Hukuki Niteliği**

Miras bırakanın geride birden fazla mirasçı bırakması halinde, terekenin paylaşılmasına kadar mirasçılar arasında bir miras ortaklığı meydana gelir. TMK m.640/1 bu durumu açıkça düzenlemektedir: "Birden çok mirasçının bulunması halinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar mirasçılar arasında terekenin tamamına sahip bir ortaklık meydana gelir."<sup>[24]</sup> Miras ortaklığı olarak ifade edilen bu ortaklığın tüzel kişiliği yoktur; bu ortaklık, geçici nitelikte bir hukuki birlikteliktir. Mirasçılar, tereke üzerinde elbirliği mülkiyetine sahiptirler ve her bir mirasçının payı belirli olmakla birlikte, tereke malları üzerinde bağımsız tasarruf yetkileri bulunmamaktadır.

## **VII. Terekenin Yönetimi ve Tasarruf Yetkisi**

### **A. Elbirliği Mülkiyeti ve Oybirliği Kuralı**

Miras ortaklığında tereke malları, TMK m.701 uyarınca elbirliği mülkiyetine tabidir.<sup>[25]</sup> TMK m.702/2 hükmüne göre, kanun veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim gerekse tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekmektedir.<sup>[26]</sup> Elbirliği mülkiyetinde hak sahiplerinin bireysel payları yoktur; mirasçılar, tereke üzerindeki tek mülkiyet hakkının birden çok sahibidirler. Bu nedenle mirasçılardan hiçbiri tek başına tereke malları üzerinde tasarrufta bulunamaz.

### **B. Hakların Korunması İstisnası**

Oybirliği kuralının önemli bir istisnası, TMK m.640/4'te düzenlenmiştir: "Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçıların hepsi yararlanır."<sup>[27]</sup> Bu hüküm sayesinde her bir mirasçı, tek başına, diğer mirasçıların katılımına veya temsil yetkisi verilmesine gerek olmaksızın, terekenin korunması için gerekli önlemleri alabilir, dava açabilir veya icraya başvurabilir. Sonuçları ne olursa olsun, sağlanan korumadan tüm mirasçılar yararlanır.

### **C. Tereke Borçlarından Sorumluluk**

TMK m.641/1, mirasçıların tereke borçlarından müteselsilen sorumlu olduklarını düzenlemektedir.<sup>[28]</sup> Bu müteselsil sorumluluk, üçüncü kişilerin herhangi bir mirasçıya veya birkaç mirasçıya karşı dava açabilmesini mümkün kılmaktadır. TMK m.641/2 ise ana, baba

veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun tazminatın, terekenin borca batıklığa düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılacağını öngörmektedir.<sup>[29]</sup>

#### **D. Miras Ortaklığının Vasiyet Alacaklısı Karşısındaki Durumu**

Tereke mallarından birinin devrine yönelik vasiyet borcunun yalnızca bir mirasçıya yüklenmiş olması halinde özel bir sorun ortaya çıkmaktadır. Miras ortaklığı devam ettiği sürece bu mirasçının, diğer mirasçıların katılımı olmaksızın vasiyet borcunu ifa etmesi mümkün değildir. Bu durumda vasiyet borçlusu mirasçı, borcu ifa imkanına sahip olmadığını kolaylıkla ispat edebilecektir. Böyle bir durumda TMK m.519/2 hükmünün kıyasen uygulanması ve vasiyet borcunun diğer mirasçılara da yüklenmesi doktrinde isabetli bulunmaktadır.<sup>[30]</sup>

### **VIII. Paylaştırma ve Paylaşma Usulleri**

#### **A. Paylaşmayı İsteme Hakkı**

TMK m.642/1 uyarınca mirasçılardan her biri, sözleşme veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaştırılmasını isteyebilir.<sup>[31]</sup> Paylaştırma davası, yenilik doğuran bir davadır; mirasçılar tereke üzerindeki elbirliği mülkiyetinin sona erdirilerek kendileri lehine bağımsız haklar doğmasını talep etmektedirler. Bu dava süreye tabi tutulmamıştır ve sulh hukuk mahkemesinde açılır.

#### **B. Payların Oluşturulması ve Özgülenmesi**

TMK m.650 hükmüne göre paylaştırma iki aşamadan oluşmaktadır: payların oluşturulması ve payların özgülenmesi.<sup>[32]</sup> Payların oluşturulması, tereke mallarının mirasçı sayısına veya kök miktarına göre gruplara ayrılmasıdır; payların özgülenmesi ise hangi grubun hangi mirasçıya verileceğinin belirlenmesidir. Aynen paylaşma ilkesi esastır: paylaşma olabildiğince tereke mallarının satılmaksızın aynen mirasçılara verilmesi suretiyle gerçekleşmelidir. Değerinde önemli azalma olmadan bölünemeyen tereke malları, mirasçılardan birine özgülenir; anlaşma sağlanamazsa satılarak bedeli paylaştırılır.<sup>[33]</sup>

#### **C. Paylaşma Sözleşmesi**

TMK m.676, paylaşma sözleşmesinin geçerliliğini yazılı şekle bağlamıştır.<sup>[34]</sup> Adi yazılı şekil yeterli olup, tüm mirasçıların katılımıyla yapılması gerekmektedir. Paylaşma sözleşmesi,

mirasın açılmasından itibaren başka bir yolla paylaşma tamamlanıncaya kadar yapılabilir; miras bırakanın ölümünden önce yapılan sözleşme ise geçersizdir. Tapu Sicil Tüzüğü m.21/c, noter onaylı imzalı paylaşma sözleşmesiyle doğrudan tapuda tescil imkanı tanımaktadır.<sup>[35]</sup> Bu düzenleme, taşınmaz mülkiyetinin naklinde resmi şekil kuralının önemli bir istisnasını oluşturmaktadır.

#### **D. Elbirliği Mülkiyetinin Paylı Mülkiyete Dönüşmesi**

TMK m.644, mirasın açılmasından itibaren herhangi bir mirasçının, mahkemeye başvurarak tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesini talep edebileceğini düzenlemektedir.<sup>[36]</sup> Hakim, diğer mirasçılara tebligatta bulunarak itiraz süresini tayin eder. Mirasçılardan herhangi biri bu süre içinde paylaşırma davası açarak dönüşümü engelleyebilir. Paylı mülkiyete dönüşen tereke malları artık TMK m.688 vd. hükümlerine yani paylı mülkiyet tabi olacaktır. Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir.

#### **IX. Sağ Kalan Eşin Korunması**

Sağ kalan eşin aile konutu ve ev eşyası üzerindeki hakları, TMK m.652'de özel olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, eşlerden birinin ölümü halinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa, sağ kalan eş bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.<sup>[37]</sup> TMK m.652/2 uyarınca, haklı sebeplerin varlığı halinde sağ kalan eşin veya mirasbırakanın diğer yasal mirasçılarından birinin istemi üzerine, mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.<sup>[38]</sup>

Bu düzenlemenin amacı, sağ kalan eşin eski yaşantısını sürdürebilmesini güvence altına almaktır. TMK m.652'nin uygulanabilmesi için konutun miras bırakanın mülkiyetinde olması ve eşlerin ölümden önce birlikte bu konutta yaşamış olmaları gerekmektedir. Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin yerleşik içtihadına göre, TMK m.652 kapsamındaki özgüleme intifa ve oturma hakkı tanınması davaları sulh hukuk mahkemesinin görevine girmektedir.<sup>[39]</sup>

Benzer bir düzenleme aile hukukunda malrejimlerine ilişkin bölümde 240. madde de vardır. Düzenleme “Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup

birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmez ise bedel eklenmek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir; mal rejimi sözleşmesiyle kabul edilen başka düzenlemeler saklıdır. Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir. Hakkı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir.” şeklindedir.

TMK m.652 ile TMK m.240 arasındaki ilişki bakımından ise şunu belirtmek gerekir: TMK m.240, edinilmiş mallara katılma rejimi çerçevesinde sağ kalan eşe katılma alacağına mahsup edilmek üzere intifa veya oturma hakkı tanınmasını düzenlemektedir.<sup>[40]</sup> TMK m.652 ise mal rejimi türünden bağımsız olarak, miras hukukuna dayalı bir mülkiyet talep hakkı öngörmektedir. Sağ kalan eş, her iki maddeyi de kümülatif olarak ileri sürebilir.

## **X. Sonuç ve Değerlendirme**

Türk miras hukukunda mirasın kazanılması, külli halefiyet ilkesine dayanan, miras bırakanın ölümü anında otomatik olarak gerçekleşen bir hukuki süreçtir. TC Anayasası m.35 ve AİHS Ek 1 No'lu Protokol m.1 tarafından güvence altına alınan miras hakkı, TMK m.599 ile somutlaşan külli halefiyet ilkesi aracılığıyla hayata geçirilmektedir. Bu ilke, İsviçre, Alman ve Fransız hukuklarındaki paralel düzenlemelerle uyum içindedir.

Külli halefiyet ilkesi mutlak olmayıp, mirasın reddi (TMK m.605), hükmen ret (TMK m.605/2) ve kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından istisnalara tabidir. Vasiyet alacaklısı, külli halef olmayıp cüz'i halef sıfatıyla yalnızca kişisel istem hakkına sahiptir ve tereke alacaklılarından sonra gelen bir öncelik sırasına tabidir.

Birden fazla mirasçının bulunması halinde ortaya çıkan miras ortaklığı, elbirliği mülkiyetine dayalı geçici bir hukuki birliktelik olup, oybirliği kuralı çerçevesinde yönetilmektedir. Terekenin paylaştırılması, aynen paylaşma ilkesi esas alınarak gerçekleştirilmekte; paylaşma sözleşmesi veya paylaştırma davası yoluyla miras ortaklığı sona erdirilebilmektedir. Sağ kalan eşin TMK m.652 kapsamında aile konutu üzerinde sahip olduğu mülkiyet talep hakkı, bu korumanın mal rejimi hükümlerinden bağımsız ve daha güçlü nitelikte olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Türk miras hukukunun mirasın kazanılması, yönetimi ve paylaştırılmasına ilişkin düzenlemeleri, külli halefiyet ilkesini temel almakla birlikte, mirasçıların, vasiyet

alacaklılarının, tereke alacaklılarının ve sađ kalan eřin menfaatlerini dengeli bićimde koruyan kapsamlı bir normatif sistem oluşturmaktadır.<sup>[41]</sup>

## Dipnotlar

[1] Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No'lu Protokol, m.1; Türkiye, AİHS'yi 18 Mayıs 1954 tarihinde onaylamıştır.

[2] TC Anayasası, m.35: "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir."

[3] Schweizerisches Zivilgesetzbuch (ZGB), Art. 560: Külli halefiyet ilkesi İsviçre hukukundan alınmıştır.

[4] 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, m.599/1.

[5] 4721 sayılı TMK, m.599/2.

[6] 4721 sayılı TMK, m.599/3.

[7] BGB § 1922 (Alman hukukunda külli halefiyet - Gesamtrechtsnachfolge); Code Civil Art. 724 (Fransız hukukunda saisine ilkesi).

[8] Yargıtay 8. HD., E. 2014/27588, K. 2016/5782, T. 30.3.2016 (Lexpera üzerinden doğrulanmıştır).

[9] Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe. Eşya Hukuku. Filiz Kitabevi, 2021; Dural, Mustafa / Öz, Turgut. Türk Özel Hukuku, Cilt IV: Miras Hukuku. Filiz Kitabevi, 2019.

[10] 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, m.513 (vekalet sözleşmesinin sona ermesi).

[11] TBK m.440 (hizmet sözleşmesinin işçinin ölümüyle sona ermesi); TBK m.486 (eser sözleşmesinde yüklenicinin ölümü).

[12] TBK m.43: Temsil yetkisi, aksi kararlaştırılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümüyle sona erer.

[13] 4721 sayılı TMK, m.600/1: Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.

[14] 4721 sayılı TMK, m.603/3: Vasiyeti yerine getirmeyen mirasçılara karşı vasiyet alacaklısı aynen ifa ve kusur halinde tazminat davası açabilir.

[15] 4721 sayılı TMK, m.518/1: Vasiyet borçlusu, vasiyet edilen şeyi miras bırakanın ölümündeki haliyle vermekle yükümlüdür.

[16] TBK m.112 vd.: Borcun ifa edilmemesine ilişkin genel hükümler; TBK m.117/2: Muacceliyet ve temerrüt faizi.

[17] 4721 sayılı TMK, m.603/1: Miras bırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından önce gelir.

[18] 4721 sayılı TMK, m.616: Vasiyet alacaklısının vasiyet alacağını reddetme hakkı düzenlenmiştir.

[19] 4721 sayılı TMK, m.519/2: Vasiyet borçlusunun mirasçılık sıfatını kazanamaması veya mirası reddetmesi halinde vasiyet borcu diğer mirasçılara geçer.

[20] 4721 sayılı TMK, m.605/1: Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler.

[21] 4721 sayılı TMK, m.606/1: Miras, üç ay içinde reddolunabilir.

[22] 4721 sayılı TMK, m.605/2: Ölüm tarihinde miras bırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmişse, miras reddedilmiş sayılır.

[23] Yargıtay'ın yerleşik içtihadına göre, hükmen ret davalarında TMK m.606'daki üç aylık süre uygulanmaz; hükmen ret her zaman ileri sürülebilir.

[24] 4721 sayılı TMK, m.640/1: Birden çok mirasçının bulunması halinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar mirasçılar arasında terekenin tamamına sahip bir ortaklık meydana gelir.

[25] 4721 sayılı TMK, m.701: Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti, elbirliği mülkiyetidir.

[26] 4721 sayılı TMK, m.702/2: Kanun veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekir.

[27] 4721 sayılı TMK, m.640/4: Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçıların hepsi yararlanır.

[28] 4721 sayılı TMK, m.641/1: Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar. Yargıtay 8. HD., E. 2014/27588, K. 2016/5782, T. 30.3.2016 kararında tereke borçlarından sorumluluğun dış ilişkide müteselsil, iç ilişkide miras payı oranında olduğu açıkça vurgulanmıştır.

[29] 4721 sayılı TMK, m.641/2.

[30] 4721 sayılı TMK, m.519/2: Vasiyet borçlusunun mirasçılık sıfatını kazanamaması veya mirası reddetmesi halinde vasiyet borcu diğer mirasçılara geçer. Bu hükmün kıyasen uygulanması hakkında bkz. İmre, Zahit / Erman, Hasan. Miras Hukuku. Der Yayınları, 2018.

[31] 4721 sayılı TMK, m.642/1: Mirasçılardan her biri, sözleşme veya kanun gereğince ortaklığı sürdürmekle yükümlü olmadıkça, her zaman mirasın paylaşılmasını isteyebilir.

[32] 4721 sayılı TMK, m.650: Paylaşmada, tereke malları, mirasçıların miras paylarına göre oluşturulacak gruplar halinde ayrılır.

[33] 4721 sayılı TMK, m.653/1: Özel anı değeri olan eşya veya bir bütün oluşturan eşya topluluğu, mirasçılardan birinin karşı çıkması halinde satılamaz.

[34] 4721 sayılı TMK, m.676/1-3: Paylaşma sözleşmesinin geçerliliği yazılı şekle bağlıdır.

[35] Tapu Sicil Tüzüğü, m.21/c: Noterden onaylı imzalı paylaşma sözleşmesiyle tapuda tescil imkanı.

[36] 4721 sayılı TMK, m.644: Bir mirasçının talebi üzerine hakim, tereke mallarının tamamı veya bir kısmı üzerindeki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesine karar verebilir.

[37] 4721 sayılı TMK, m.652/1: Eşlerden birinin ölümü halinde tereke malları arasında ev eşyası veya eşlerin birlikte yaşadıkları konut varsa, sağ kalan eş bunlar üzerinde kendisine miras hakkına mahsuben mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

[38] 4721 sayılı TMK, m.652/2: Haklı sebeplerin varlığı halinde mülkiyet yerine intifa veya oturma hakkı tanınmasına da karar verilebilir.

[39] Yargıtay 14. Hukuk Dairesi'nin yerleşik içtihadına göre, TMK m.652 kapsamındaki aile konutunun sağ kalan eşe özgülenmesine dair davalar sulh hukuk mahkemesinin görevine girmektedir (HMK m.4/1 -b).

[40] 4721 sayılı TMK, m.240: Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde katılma alacağına mahsup edilmek üzere intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir.

[41] İmre, Zahit / Erman, Hasan. Miras Hukuku. Der Yayınları, 2018; Kılıçoğlu, Ahmet M. Miras Hukuku. Turhan Kitabevi, 2020.

## **Kaynakça**

**Dural, Mustafa / Öz, Turgut.** Türk Özel Hukuku, Cilt IV: Miras Hukuku. Filiz Kitabevi, 2019.

**İmre, Zahit / Erman, Hasan.** Miras Hukuku. Der Yayınları, 2018.

**Kılıçoğlu, Ahmet M.** Miras Hukuku. Turhan Kitabevi, 2020.

**Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe.** Eşya Hukuku. Filiz Kitabevi, 2021.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (22.11.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazete).

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (09.11.1982 tarihli ve 17863 Mükerrer sayılı Resmî Gazete).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No'lu Protokol (20.03.1952, Paris).

Schweizerisches Zivilgesetzbuch (ZGB), 10. Dezember 1907.

Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), 18. August 1896.

Code Civil, 21 mars 1804.

Tapu Sicil Tüzüğü.

## **İçtihat**

Yargıtay 8. HD., E. 2014/27588, K. 2016/5782, T. 30.3.2016 (külli halefiyet, TMK m.599, tereke borçlarından sorumluluk).